

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพของทวีปแอฟริกา

- เป็นทวีปขนาดใหญ่ อันดับ 2 รองจากเอเชีย
- มีทรัพยากรธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะแร่ต่าง ๆ เช่น ทองคำ เพชร ทองแดง เหล็ก นิกเกิล น้ำมันดิบ
- ยังมีชนเผ่าที่ใช้ชีวิตดั้งเดิม ชาวยุโรปเรียกว่า “ทวีปมืด” หรือ “กาฬทวีป” เพราะชาวยุโรปยังไม่ค่อยรู้จักทวีปนี้เข้าไปสำรวจน้อย

1.2 ภูมิลักษณะของทวีปแอฟริกา

- ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงและที่สูง (ที่ราบสูง 150- ไม่เกิน 300 เมตร)
- พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทะเลทราย คือ ทะเลทราย
- แบ่งออกเป็น 4 เขตใหญ่ ๆ

1. เขตภูเขาหินโม่ทางตะวันตกเฉียงเหนือ

- เป็นภูเขาที่มีการโก่งตัวและยอดเขาสูงเรื่อยๆ ยอดเขาสูงสุดคือ **ตูปคาล(Toubkal)** (4165m) อยู่ในประเทศโมร็อกโก
- เนื่องจากเป็นหินใหม่ โครงสร้างทางธรณีวิทยายังมีการเปลี่ยนแปลงภายในเปลือกโลก คือ เกิดแผ่นดินไหว

ยอดเขาตูปคาล,โมร็อกโก

- มีที่ราบอุดมสมบูรณ์ชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนทางด้านตะวันตกติดกับม.แอฟแลนติก
- มีที่ราบขนาดเล็กถัดจาก**เทือกเขาแอตลาส (Atlas)** ในเขตโมร็อกโกลงมาทางใต้
- เป็นเขตทะเลทรายสะฮารา

1.1 ลักษณะทั่วไปของทวีปแอฟริกา

- ตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 37 องศา N ถึง 35 องศา S และลองจิจูด 18 องศา W ถึง 50 องศา E
- อยู่ใต้ยุโรป และทางตะวันตกเฉียงใต้ของเอเชีย มีทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและทะเลแดงกั้น

ลักษณะทวีปคล้ายออสเตรเลีย

แผนที่โลก

ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน/ช่องแคบยิบรอลตาร์

ม.แอฟแลนติก

ม.แอฟแลนติกและม.อินเดียใต้

ม.สมุทรอินเดีย

ทะเลทรายสะฮารา

เป็นทะเลทรายขนาดใหญ่ที่สุดในโลก และเป็นบริเวณแห้งแล้งใหญ่สุดเป็นอันดับ 3 รองจากทวีปแอนตาร์กติกาและอาร์กติก มีเนื้อที่มากกว่า 9,000,000 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,500,000 ตารางไมล์

2. เขตที่ราบสูงทางตะวันออก ทางใต้ และตะวันออกเฉียงใต้

- เป็นที่ราบสูงและสูงมาก มีแนวเทือกเขาสูงๆ เช่น
 - ยอดเขาคิลิมันจาร์ (4620m) เอลิโอเปีย
 - ยอดเขาเคนยา (5199m) เคนยา
 - เขาคิลิมันจาร์ ยอดเขาคีโบ สูงสุดในแอฟริกา (5895m) แทนซาเนีย
- ส่วนใหญ่เป็นยอดหรือปากปล่องภูเขาไฟ มีหิมะปกคลุมบนยอดเขา (T ลดลงตามความสูง)
- พบทะเลสาบ เช่น
 - ทะเลสาบมาลาวี (Malawi)
 - ทะเลสาบไนแอซา
 - ทะเลสาบแทนกันยีกา (Tanganyika)
 - ทะเลสาบแอลเบิร์ต (Albert)
 - ทะเลสาบวิกตอเรีย (Victoria) กว้างสุดของแอฟริกา

ยอดเขาคิลิมันจาร์, แทนซาเนีย

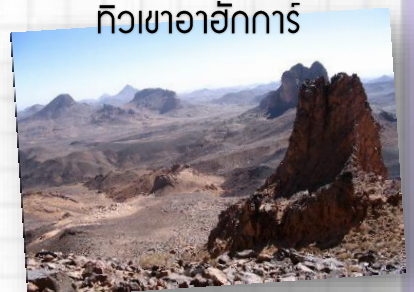

ทะเลสาบวิกตอเรีย

3. เขตที่ราบสูงทางตะวันตก

- ลักษณะภูมิประเทศทางตะวันตกของแอฟริกา
- ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ครอบคลุมทะเลทรายสะฮารา ถึงอ่าวกินี
- โครงสร้างเป็นหินเก่า มีภูเขาสูงหลายๆเทือกเขา เช่น
 - ท. อาฮ์กการ์
 - ท. ทิเบสตี
- บริเวณทางใต้ มีที่ราบสูง ที่สูงหลายแห่ง เช่น
 - ที่สูงกินี ที่สูงบีเอ ที่สูงอามาตาวา
- แม่น้ำที่ไหลผ่านตอนกลางเขตที่ราบสูงตะวันตกมีระดับน้ำไม่สม่ำเสมอ
- แม่น้ำสำคัญ เช่น
 - น. เซเนกัล
 - น. ไนเจอร์
 - น. เบนเว
 - น. วอลตา

ทิวเขาอาฮ์กการ์

แม่น้ำเซเนกัล

แม่น้ำไนเจอร์

แม่น้ำวอลตา

4. เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำและที่ราบชายฝั่งทะเล

- แม่น้ำสายหลักที่สำคัญของแอฟริกา มี 4 สาย ได้แก่
 - น.ไนล์ (ไหลลงเมดิเตอร์เรเนียน)
 - น.คองโก (ไหลลงแอตแลนติก)
 - น.ไนเจอร์ (ไหลลงอ่าวกินี)
 - น.แซมบีสี (ไหลลงม.อินเดีย)
- แม่น้ำทั้ง 4 มีต้นกำเนิดมาจากที่สูงตอนกลางทวีป ไหลผ่านที่ราบลุ่มแคบ ๆ แต่บางที่ก็สูงขึ้นเป็นหน้าผา เกาะแก่ง ทำให้แม่น้ำไหลแรง
- ใช้ประโยชน์ในการผลิตกระแสไฟฟ้า
- เป็นเขตเกษตรกรรมสำคัญของทวีป เนื่องจากพื้นที่เป็นดินตะกอนอุดมสมบูรณ์
- ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น
 - เขตลุ่มแม่น้ำไนล์ (อียิปต์)
 - เขตลุ่มน้ำคองโก น.ไนเจอร์ (ไนเจอร์)

แผนที่ภูมิประเทศแอฟริกา

1. เขตภูเขาหินใหม่ของตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เขตที่ราบสูงทางตะวันออกเฉียงใต้ และตะวันออกเฉียงใต้

3. เขตที่ราบสูงทางตะวันตก

4. เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำและชายฝั่งทะเล

แม่น้ำไนล์ ยาวประมาณ 6670 กม.

ปริศนา แม่น้ำไนล์

โดยทั่วไปแล้ว แม่น้ำที่มีอายุเก่าแก่มากจะต้องเปลี่ยนทิศทางการไหลไปบ้างตามกาลเวลา เนื่องจากเกิดความเปลี่ยนแปลงของภูมิประเทศโดยรอบหรือภูมิอากาศ แต่แม่น้ำไนล์นั้นกลับไหลอย่างคึกคักไม่เลี้ยวกลับได้ยาวนาน จากพื้นที่ซาฮาราในเอเชีย ลงสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนที่ปากแม่น้ำไนล์ในอียิปต์ คิดเป็นระยะทาง 6,650 กิโลเมตร ล่าสุดรายงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสาร Nature Geoscience ระบุว่าพบหลักฐานที่ชี้ถึงสาเหตุของปรากฏการณ์ดังกล่าวแล้ว โดยทีมนักธรณีวิทยาจากมหาวิทยาลัยเท็กซัส วิทยาเขตออสตินของสหรัฐฯ ค้นพบว่า ธรณีสัณฐานข้างใต้แม่น้ำไนล์ ซึ่งมีลักษณะลาดเอียงลงเรื่อย ๆ จากทางทิศใต้ไปสู่ทิศเหนือของทวีปนั้น สามารถรองรับด้วยได้ด้วยระบบการไหลเวียนของน้ำโลกหรือแมนเทิล (Mantle) แบบพิเศษ

1.3 ลักษณะภูมิอากาศและพืชพรรณของแอฟริกา

- ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงและที่สูง แม้ในบางพื้นที่จะอยู่ในเขตอากาศเดียวกัน แต่สภาพอากาศแตกต่างกันมาก ระหว่างที่ราบสูงกับที่ราบต่ำ
- เขตอากาศของทวีปแอฟริกาแบ่งได้ 8 เขต

เรามาดูสภาพ
อากาศในแอฟริกา
กันหะละ

1. ภูมิอากาศแบบป่าดิบชื้น

เกาะมาดากัสการ์

- พื้นที่ตอนกลางลุ่มน้ำคองโก
- ชายฝั่งตอนใต้ของที่ราบสูงตะวันตก
- ด้านตะวันตกของเกาะมาดากัสการ์
- มีความชื้นสูงและ T สูง เฉลี่ย 27 องศา ฝนตกชุก

พืชพรรณธรรมชาติ

- เป็นแบบป่าฝนเมืองร้อน หรือป่าดิบชื้น
- ต้นไม้ลำต้นสูงใหญ่ ใบเขียวชอุ่มทั้งปี ขึ้นหนาแน่น
- มีไม้ประเภทเถาวัลย์ขึ้นทั่วไป เช่น
 - ป่าดิบชื้นแถบลุ่มน้ำคองโก
 - ป่าไม้ในประเทศแคมเมอรูน กาบอง คองโก

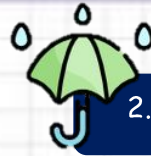
อิเควทอเรียลกินี

ลุ่มน้ำคองโก

ป่าดิบชื้น

2. ภูมิอากาศแบบมรสุม

- ปรากฏในดินแดนทางตอนใต้ของไลบีเรีย โกตดิวัวร์ และกานา ซึ่งอยู่ทางตอนบนของอ่าวกินี
- อยู่บริเวณเขตรศูนย์สูตร (Equator)
- ได้รับอิทธิพลมประจำตะวันตกกับกระแสใ้อุ่นกินี
- ภูมิอากาศทั่วไปมีลักษณะร้อน มีฝนตกชุก T เฉลี่ย ประมาณ 20 องศา

พืชพรรณธรรมชาติ

- แบบป่าฝนเมืองร้อน บางบริเวณเป็นป่าดิบ ต้นไม้ขนาดใหญ่ เป็นไม้ไม่ผลัดใบ
- มีทุ่งหญ้าลำต้นใหญ่ใบเรียวยาวขึ้นอยู่ทั่วไป

ป่าไม้ไม่ผลัดใบ

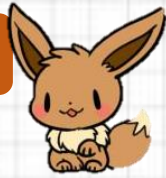
3. ภูมิอากาศทุ่งหญ้าสะวันนา

- บริเวณตอนเหนือและใต้ถัดจากเขตอากาศแบบมรสุม เป็นแถบยาวจากตะวันตกถึงตะวันออก โดยครอบคลุมทะเลทรายสะฮาราด้วย
- 1 ใน 3 ของทวีป
- พื้นที่ประเทศ ซูดาน เอธิโอเปีย เคนยา ไนเจอร์
- T เฉลี่ยประมาณ 30 องศา

4. ภูมิอากาศแบบทะเลทราย

- มีทะเลทรายอยู่ 2 แห่ง คือ
 - ทะเลทรายสะฮารา ตอนเหนือของทวีป
 - ทะเลทรายคาลาฮารี ตอนใต้ของทวีป
- ทะเลทรายขนาดเล็ก
 - ทะเลทรายนามิบ (นามิเบีย) ทางตะวันตกเฉียงใต้
- T แตกต่างกันมากระหว่างกลางวันและกลางคืน
- T เฉลี่ยสูงกว่า 35 องศา
- เขตแห้งแล้งที่สุดของแอฟริกา

5. ภูมิอากาศเมดิเตอร์เรเนียน

- พบทางตอนเหนือของทวีป
- บริเวณเทือกเขาแอตลัสเลียบมาทางชายฝั่งทะเล
- เมดิเตอร์เรเนียนจนถึงคาบสมุทรไซนาย ได้แก่
 - ประเทศโมร็อกโก
 - แอลจีเรีย
 - ตูนิเซีย
 - ลิเบีย
 - อียิปต์
 - ชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของแอฟริกาใต้

โมร็อกโก

พืชพรรณธรรมชาติ

- พวกลำไยปุ่ม ไม้หนาม กระบองเพชร
- พืชที่มีใบหนา
- ยกเว้นเขตโอเอซิส จะมีพืชพวกอินทผลัม และต้นปาล์ม

อินทผลัม

ไม้หนาม

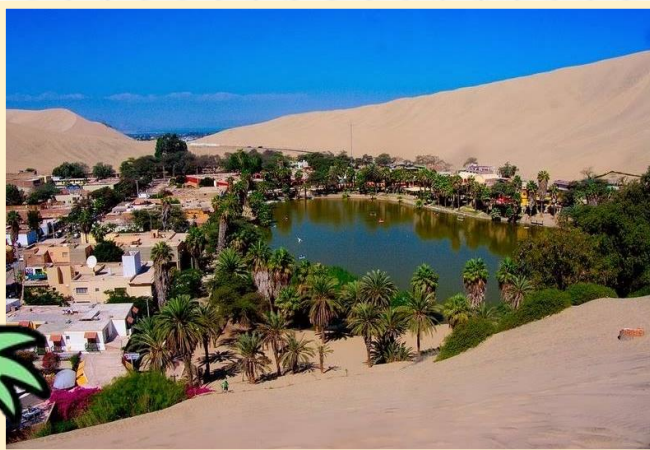

กระบองเพชร

พืชพรรณธรรมชาติ

- เป็นพืชประเภทเปลือกหนา ต้นเล็กใบเป็นมัน มีสีเทาแกมเขียว ใบดกเขียวชอุ่มตลอดปี
- ยกเว้นเขตที่ราบสูงและที่สูง จะมีป่าไม้ผลัดใบปนอยู่ด้วย
- พืชที่พบมาก คือ
 - มะกอก ผลไม้ตระกูลส้ม ต้นคอร์ค
 - ต้นโอ๊ก ต้นซีดาร์

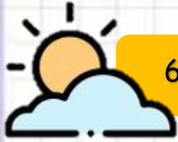
โอเอซิส (Oasis)

ต้นคอร์ค

มะกอก

6. ภูมิอากาศเขตร้อนชื้น

- เขตอากาศแถบดินแดนตะวันออกเฉียงใต้ของทวีป ประเทศแทนซาเนีย ซิมบับเว โมซัมบิก และสาธารณรัฐแอฟริกาใต้
- อิทธิพลของลมค้าตะวันออกเฉียงใต้
- อิทธิพลของกระแสน้ำอุ่นโมซัมบิกที่เลียบชายฝั่ง
- ความต่างของ T ตลอดปีไม่มากนัก
- ฝนตกมากในช่วงฤดูร้อน
- ฤดูหนาวอากาศค่อนข้างอบอุ่น

พืชพรรณธรรมชาติ

- ป่าไม้ใบกว้างชนิดผลัดใบและไม้พุ่ม เป็นป่าโปร่ง
- บางแห่งเป็นทุ่งหญ้าใบใหญ่

ทุ่งหญ้า

7. ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย

- พบในเขตที่สูงตอนในของทวีป
- ได้รับฝนน้อย ได้แก่
 - ตะวันออกของเขตที่สูงภาคใต้
- ฤดูร้อนร้อนจัด และมักเกิดพายุฝนจากการพัดพาความร้อน
- ปริมาณน้ำฝนไม่เกิน 600 มม./ปี
- ฤดูหนาวอากาศหนาวจัด จนถึงจุดเยือกแข็ง

พืชพรรณธรรมชาติ

- ส่วนใหญ่เป็นทุ่งหญ้าหายาบบใบใหญ่ คล้ายกับพืชพรรณเขตทุ่งหญ้าทั่วไป เช่น
 - ทุ่งหญ้าแวลด์ (veld) ในแอฟริกาใต้

8. ภูมิอากาศแบบภูเขา

- อยู่ด้านตะวันออกของทวีป ได้แก่
 - ที่สูงเอธิโอเปีย
 - ที่สูงเคนยา ครอบคลุมพื้นที่ประเทศเอธิโอเปีย เคนยา แทนซาเนีย
- ลักษณะอากาศจะหนาวเย็น
- T ลดลงตามระดับความสูงของพื้นที่ (1000m T ลด 6.4 องศา)

พืชพรรณธรรมชาติ

- พื้นที่ต่ำเป็นต้นไม้นานาพันธุ์ บางบริเวณเป็นทุ่งหญ้า
- เมื่อพื้นที่สูงขึ้นจะเป็นพืชประเภทสน

ที่สูงเอธิโอเปีย

ที่สูงเคนยา

ภูมิศาสตร์ทวีปแอฟริกา

- : Keyword ความสำคัญ
- : ตัวอย่าง
- : เกร็ดความรู้เพิ่มเติม

สังคม ครูแชน

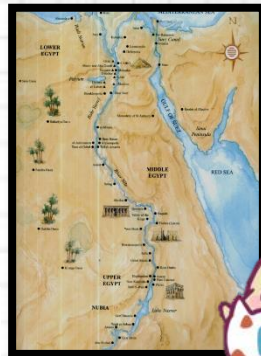
1.3 ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติของแอฟริกา

ดิน

- พื้นที่สมบูรณ์จะอยู่ในเขตที่ราบชายฝั่ง บริเวณลุ่มแม่น้ำไนล์ น.ไนเจอร์ น.คองโก น.แซมเบีย
- พื้นที่ด้านตะวันออกเขตที่ราบกินี

ลุ่มแม่น้ำไนล์

- ยังมีการถางป่า เผาป่า ทำให้ไร้เสถียร ลอย จากชนเผ่าต่าง ๆ การอพยพ ย้ายถิ่นไปเรื่อย ๆ
- การขาดความรู้ของประชากร
- ดินเสื่อมโทรมมาก ปัญหาดินเค็ม ความแห้งแล้ง การขยายตัวของพื้นที่ทะเลทราย

ป่าไม้

- พื้นที่ป่าส่วนใหญ่อยู่บริเวณอ่าวกินี ไปจนถึงที่ราบคองโก
- ป่าสมบูรณ์ที่สุดเป็นป่าดิบชื้น บริเวณเส้นศูนย์สูตรแถบลุ่มแม่น้ำคองโก

- ป่าไม้ส่วนใหญ่ถูกตัดโค่น เพื่อนำพื้นที่มาใช้โดยตรง
- ป่าถูกทำลายมาก แต่การปลูกทดแทนป่าก็มีน้อย

สัตว์ป่า

- แอฟริกาที่มีสัตว์ป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของโลก มากทั้งจำนวนและความหลากหลาย
- สัตว์ป่าชุกชุมอยู่ทางทะเลทรายสะฮารา สัตว์ป่าสำคัญ เช่น

ควายป่า

ไวต์ทีปัสต์

กวางอิมพาลา

อ่าวกินี

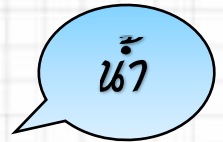

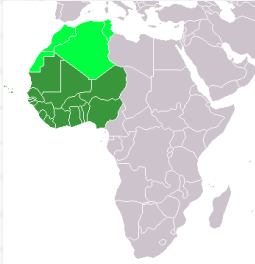
ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติของแอฟริกา

- แอฟริกา มีทรัพยากรธรรมชาติหลายชนิด แต่เอามาใช้ประโยชน์น้อย
- ขาดการสำรวจและบุกเบิก

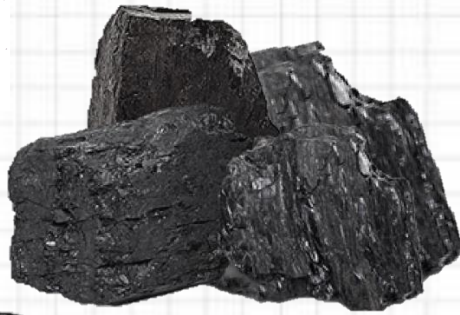

- น้ำจืดขาดแหล่งน้ำธรรมชาติมีไม่มากนัก หลายพื้นที่ประสบปัญหาความแห้งแล้ง

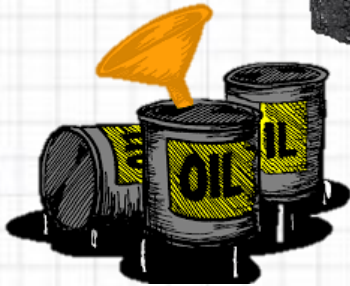

- แหล่งแร่สำคัญแอฟริกา อยู่ในเขตประเทศชายฝั่งแอฟริกาตะวันตกและใต้

ถ่านหิน

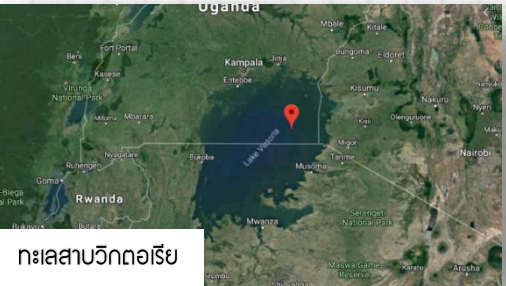
- แม่น้ำสายหลักของแอฟริกา ได้แก่
 - น.ไนล์ (ยาวสุดในทวีป)
 - น.คองโก (รองลงมา)
 - น.ไนเจอร์ น.วอลตา น.แซมบีซี น.ลิมโปโป น.เซเนกัล น.ออเรนจ์
- แหล่งน้ำทะเลสาบเป็นแหล่งน้ำจืดที่มีความสำคัญ พื้นที่ที่มีมากที่สุด อยู่ที่สูงด้านตะวันออกของทวีป

น้ำมันดิบแก๊สธรรมชาติ

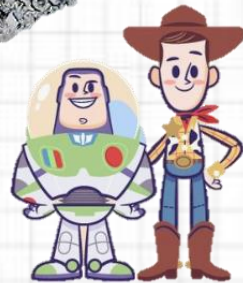
- ทะเลสาบวิกตอเรีย (เขตยูกันดา แทนซาเนีย และเคนยา)
- ขนาดใหญ่สุดของทวีป

โครเมียม

ทะเลสาบวิกตอเรีย

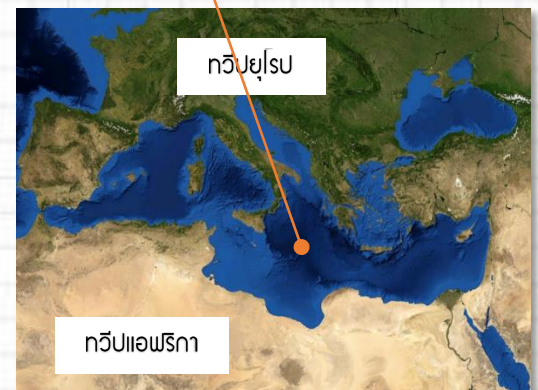
ในวงการกรรม ใช้ในการป้องกันการกัดกร่อน และทำให้เกิดความมันวาว เช่นการทำให้ชิ้นส่วนรถยนต์หรือชิ้นส่วนแอมอเตอร์ไซด์

ทองคำ

- น่านน้ำที่เป็นมหาสมุทรประกอบไปด้วย
 - ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทะเลแดง ม.อินเดีย ม.แอตแลนติก และอ่าวกินี เป็นแหล่งการทำประมงที่สำคัญ

การทำเหมืองแร่

ทวีปแอฟริกา

2. ลักษณะทางประชากรของทวีปแอฟริกา

กลุ่มคอเคซอยด์

2.1 ลักษณะทั่วไปทางประชากรของแอฟริกา

กลุ่มนิกรอยด์

- อพยพมาจากยุโรปในสมัยโบราณ
- อาศัยอยู่ทางตอนเหนือของทวีป
- มีผิวคล้ำ หรือขาว
- ผมดำ/น้ำตาล
- จมูกโด่ง นัยส์ตาดำ กะโหลกศีรษะยาว และรูปร่างสูงใหญ่

- ชนพื้นเมืองดั้งเดิมของทวีป
- เรียกอีกอย่าง "แอฟริกันนิโกร"
- กระจายทั่วทั้งทวีป
- มีผิวสีดํา ผมดำหยิก ริมหวีปากหนา จมูกแบนกว้าง นัยส์ตาดำโต ขากรรไกรยื่น และกะโหลกศีรษะยาว

คอเคซอยด์

- กลุ่มนิกรอยด์แบ่งออกเป็นอีกหลายกลุ่ม เช่น
 - เผ่าปิกมี รูปร่างเตี้ย
 - เผ่าบูชแมน มีรูปร่างเล็ก
 - เผ่ามาไซ รูปร่างสูงใหญ่

เผ่าปิกมี

พิวดำ

จมูกแบน

ตาดำโต

ริมฝีปากหนา

กลุ่มนิกรอยด์

เผ่ามาไซ

- กลุ่มคอเคซอยด์ที่เป็นชนพื้นเมืองเดิม ได้แก่
 - พวกอาหรับ และพวกเบอร์เบอร์
- อีกกลุ่มอพยพมาหลังจากที่ได้แอฟริกาเป็นอาณานิคม จากยุโรปและอเมริกา เช่น ชนผิวขาวในแอฟริกาใต้
- ปัจจุบันมีการผสมผสานกันมากขึ้น ทั้งในหมู่ชนนิกรด้วยตัวเอง และผสมกับคอเคซอยด์และมองโกลอยด์ ที่ตั้งถิ่นฐานในแอฟริกา

เผ่าบูชแมน

2.2 การเปลี่ยนแปลงประชากรของแอฟริกา

- แอฟริกา มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มาก เป็นอันดับ 2 รองจากเอเชีย
 - มีปัญหาเรื่องการเคลื่อนย้ายประชากร เนื่องจาก
 - ปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนอาหาร
- ความยากจน

บริเวณประชากรหนาแน่น

- อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของทวีป ใกล้กับยุโรป
- บริเวณลุ่มแม่น้ำไนล์ (อียิปต์)
- ตอนกลางซึ่งอยู่ใต้ทะเลทรายสะฮาราลงมา
- ชายฝั่งด้านตะวันตกบริเวณอ่าวกินี ที่ราบกินี ที่ราบคองโก ชายฝั่งด้านตะวันออกเฉียงใต้
- บริเวณทะเลสาบวิกตอเรีย ที่สูงเอธิโอเปีย
- เมืองที่มีประชากรอยู่หนาแน่น ได้แก่
 - กรุงไคโร เมืองอะเล็กซานเดรียของอียิปต์
 - เมืองคาซาลังกา โมร็อกโก
 - กรุงไนโรบี เคนยา
 - เคปทาวน์ เมืองโจฮันเนสเบิร์ก

แอฟริกาใต้

บริเวณประชากรเบาบาง

- ได้แก่
 - พื้นที่แห้งแล้งในเขตทะเลทรายสะฮารา
- ทะเลทรายคาลาฮารี ทะเลทรายนามิบ
- ตอนกลางของทวีปเดินทางลำบาก อยู่ไกลทะเล
- เขตที่สูงในด้านตะวันออกไม่สามารถทำการเกษตรได้

ทะเลทรายนามิบ

ทะเลทรายคาลาฮารี

คาซาลังกา โมร็อกโก

กรุงไคโร อียิปต์

ไปดูลักษณะ
วัฒนธรรมของ
ที่ประเทศ

ไนโรบี เคนยา

3. ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมแอฟริกา

3.1 ลักษณะทั่วไปทางสังคมวัฒนธรรมของแอฟริกา

สังคมกลุ่มชนเผ่า

- เป็นสังคมแอฟริกันนิโกรดั้งเดิม ที่กระจายทั่วแอฟริกา มีประมาณ 3000 เผ่า
- อิทธิพลเรื่องชนเผ่ายังมีอยู่มาก แม้ในเขตที่เจริญแล้วก็ตาม
- ชนเผ่าแต่ละเผ่ามีภาษาของตนเอง ยังมีวิถีชีวิตเร่ร่อน มีการล่าสัตว์ เก็บของป่า ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์
- จำนวนสัตว์แสดงถึงฐานะ มีสัตว์มากมีฐานะดี
- ใช้สัตว์ในการแลกเปลี่ยนแทนเงินตรา
- กลุ่มชนนี้ไม่นิยมเข้ามาอยู่ในเมือง ยึดถือประเพณีประจำเผ่าตน และมักสู้กันระหว่างเผ่าเสมอ
- ชนเผ่าต่าง ๆ เช่น
 - นูเบียน ปิกมี มาไซ ฮูตู ทูตซี ซูลู
 - บุชแมน สวาฮิลี แบบบารา ตัวเร็ก

เผ่าซูลู

เผ่ามาไซ

สังคมกลุ่มชนแอฟริกันทั่วไป

- ประกอบด้วย
 - ชาวแอฟริกันนิโกร และกลุ่มชนเชื้อสายอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตเมือง ได้รับการศึกษาสมัยใหม่
 - ยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก ตั้งถิ่นฐานแน่นอน
 - มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย
 - ใช้ชีวิตแบบสังคมเมือง หรือชนบท
 - ในชนบทมีฐานะยากจน การศึกษาน้อย เลี้ยงสัตว์เพาะปลูก

ลักษณะวัฒนธรรมแอฟริกัน

1. กลุ่มวัฒนธรรมชนเผ่า

- มีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์
- ใช้ภาษาของตนเอง มีลัทธิความเชื่อของตน
- นับถือผี ลิง ลีลับ มีบทบาทสำคัญมาก
- บางเผ่าใช้ชีวิตกลางทะเลทราย ตามแหล่งน้ำ
- กระจายอยู่ทั่วไปของแอฟริกา

2. กลุ่มวัฒนธรรมอาหรับ

- นับถือศาสนาอิสลาม
- ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากไสยศาสตร์ มานับถืออิสลาม รับเอาวัฒนธรรมอาหรับเข้ามาด้วย
- ใช้ภาษาอาหรับ อารบิกเป็นหลัก
- ประชากรหลัก เช่น
 - อียิปต์ ลิเบีย โมร็อกโก

2. กลุ่มวัฒนธรรมตะวันตก

- ค19 ชาวตะวันตกเข้ามาล่าอาณานิคม
- วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา มีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ชาวแอฟริกันมากขึ้น
- นับถือศาสนาคริสต์ ประชาธิปไตย การใช้ภาษาราชการ

4. ลักษณะทางเศรษฐกิจของแอฟริกา

- รอบทะเลสาบน้ำจืดและชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้
- กาแฟ โกโก้ ข้าวสาลี ข้าวโพด ยาสูบ ชา และอ้อย
- ที่สูงเอธิโอเปีย
- มีการปลูกกาแฟ ชา ลูกเดือย ข้าวฟ่าง

4.1 ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจของแอฟริกา

- ลักษณะทั่วไปของแอฟริกา จัดอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ฐานะยากจน
- มีความแตกต่างระหว่างคนจนและคนรวยค่อนข้างมาก
- อุปสรรคในการพัฒนา เช่น
 - ปัญหาความแห้งแล้ง
 - ความขัดแย้งทางการเมือง
 - ขาดแคลนเงินทุน และเทคโนโลยี
 - การผลิตด้านอุตสาหกรรมมีน้อย
 - ประชากรขาดการศึกษาและทักษะฝีมือ

ข้าวฟ่าง

การเพาะปลูก

- ร้อยละ 60 อยู่ในภาคการเกษตร ยังชีพโดยการทำฟาร์มขนาดเล็ก
- สภาพพื้นที่แห้งแล้ง ขาดแคลนแหล่งน้ำ
- แหล่งเพาะปลูกสำคัญ
 - เขตที่ราบตอนเหนือริมทะเลเมดิเตอร์เรเนียน
- พืชที่ปลูกมาก ได้แก่

- การเพาะปลูกเป็นการค้าขนาดใหญ่ ทำมากในโมร็อกโก ตูนิเซีย กานา โมซัมบิก และแอฟริกาใต้
- มีการทำไร่เลื่อนลอยกระจายทั่วไปเพื่อยังชีพ
- สภาพพื้นที่มีจำกัด ปลูกธัญพืชน้อย ผลผลิตน้อย จึงไม่สามารถเลี้ยงประชากรได้อย่างเพียงพอ

มะกอก

ข้าวสาลี

ไร่เลื่อนลอย

- ที่ราบชายฝั่งตะวันตกรอบอ่าวกินี ตั้งแต่เซเนกัลไปกาบอง ที่ราบคองโก ประเทศคองโก
 - ถั่วลิสง ลูกเดือย ข้าวฟ่าง กาแฟ โกโก้ กล้ายหอม ปาล์มน้ำมัน ยางพารา

กาแฟ

โกโก้

การเกษตรแบบไร่เลื่อนลอย (Shifting cultivation) เป็นการทำการเกษตรแบบตัด ฟัน โค่น และเผาบนที่สูง

การเลี้ยงสัตว์

- มีการเลี้ยงสัตว์กระจายอยู่ทั่วไป แต่ส่วนใหญ่ใช้วิธีการเลี้ยงเร่ร่อน
- ส่วนการเลี้ยงฟาร์มปศุสัตว์แบบใหม่ (ยุโรปนำมาเผยแพร่) ทำกันในทุ่งหญ้าเขตอบอุ่น เช่น
 - ทุ่งหญ้าแวลด์ (แอฟริกาใต้)
 - เขตที่สูงทางตะวันออกในประเทศ ซูดาน เอธิโอเปีย เคนยา แทนซาเนีย
- สัตว์เลี้ยงสำคัญ
 - วัว ไก่ แกะ แพะ อูฐ

แหล่งปลาทูน่า

อะกะลิสแบงก์

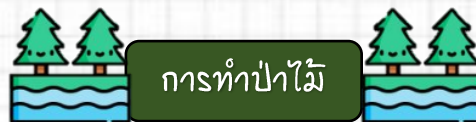
- บริเวณน่านน้ำรอบแอฟริกา “อะกะลิสแบงก์” อยู่ตอนใต้ของแหลมอะกะลิส แอฟริกาใต้
- อิทธิพลของกระแสน้ำ เย็นเบงเกวลา + น้ำอุ่นโมซัมบิก มารวมกัน สภาพแวดล้อมเหมาะสมเป็นแหล่งที่อยู่ของปลาจำนวนมาก

- สำหรับประมงน้ำจืดมีการจับสัตว์น้ำในทะเลสาบและแม่น้ำเพื่อนำไปบริโภคในชีวิตประจำวัน

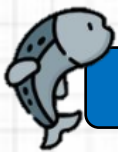
การเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อน

การทำป่าไม้

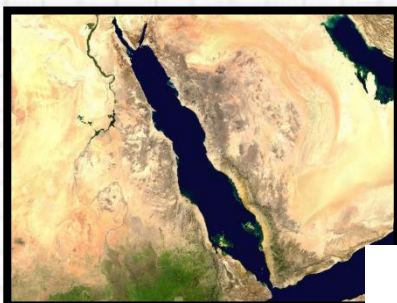
- พื้นที่บางส่วนมีป่าไม้ขนาดใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะแถบลุ่มแม่น้ำคองโก ซึ่งเป็นป่าดิบชื้น
- ประเทศที่ทำป่าไม้มาก ได้แก่
 - แกมเบีย ไนเจอร์ แอฟริกากลาง คองโก แคเมอรูน

- แอฟริกามีการตัดไม้ในธรรมชาติมาก การตัดไม้เป็นสินค้าส่งออก ป่าไม้ถูกทำลายอย่างรวดเร็ว

การประมง

- การประมงน้ำเค็มในแอฟริกา มีการทำอย่างแพร่หลาย บริเวณ
 - น่านน้ำเขตเมดิเตอร์เรเนียน ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวกินี ชายฝั่งคาบสมุทรตอนใต้ ชายฝั่งด้านตะวันออกของประเทศเคนยา แทนซาเนีย ทะเลแดง
- โมร็อกโก - จับสัตว์น้ำอันดับ 1
- แอฟริกาใต้ - จับสัตว์น้ำอันดับ 2

ทะเลแดง

ตัดไม้ในป่าธรรมชาติ

การทำเหมืองแร่

- ภูมิภาคแอฟริกาเหนือ ตะวันตก ขุดแร่แล้วนำไปขาย ในยุโรป อเมริกาเหนือ เอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย

- ประเทศที่มีการทำเหมืองมากที่สุด
 - แอฟริกาใต้
- มีการทำเหมืองทองคำ+เพชร+โครเมียม+เหล็ก+แมงกานีส+ยูเรเนียม
- บอซวานา - ทำเหมืองนิกเกิล เพชร เหล็ก
- คองโก - ถ่านหิน เพชร ฟอสเฟต
- การทำเหมืองยังใช้แรงคนเป็นหลัก เพราะค่าแรงถูก
- แหล่งน้ำมัน/แก๊สธรรมชาติ ที่มีการเจาะมาก
 - ไนจีเรีย แอลจีเรีย แองโกลา อียิปต์ ซูดาน คองโก กาบอง แอฟริกาใต้ ชาด ลิเบีย

อุตสาหกรรม

- การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมยังมีน้อยและขนาดเล็ก เนื่องจาก

- ความไม่สะดวกในสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน
- ตลาดมีกำลังซื้อต่ำ
- ขาดเงินทุน เทคโนโลยี ทักษะฝีมือแรงงาน
- เสถียรภาพทางการเมืองน้อย
- อุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้มาก
 - ปิโตรเคมี สิ่งทอ เครื่องประดับ อัญมณี
- สินค้าส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร เครื่องดื่ม อาหารสำเร็จรูป
 - การทำเพอร์นิเจอร์ไม้ เครื่องหนัง รองเท้า น้ำตาลทราย
 - เครื่องนุ่งห่ม ยานยนต์ เครื่องจักรกล เคมีภัณฑ์ ปูนซีเมนต์ วัสดุก่อสร้าง
- ประเทศที่มีการส่งออกสำคัญ - แอฟริกาใต้ ลิเบีย มาดากัสการ์
- การท่องเที่ยวชาวปารีส

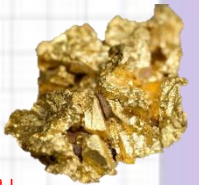

พาณิชย์กรรม

- มีไม่มากนัก เมื่อเทียบกับทวีปอื่น เนื่องจากสินค้า น้อย กำลังซื้อต่ำ นำเข้ามากกว่า ส่งออก

สินค้าส่งออกที่สร้างรายได้มาก

- ทรัพยากรธรรมชาติ + ผลผลิตทางการเกษตร
- แอลจีเรีย (ปิโตรเลียม เหล็ก ฟอสเฟต)
- คองโก (โคบอลต์ ทองแดง เพชร)
- ตูนิเซีย (ปิโตรเลียม ฟอสเฟต)
- แอฟริกาใต้ (ทองคำและเพชร)
- ประเทศผลิตผลทางการเกษตร
 - โกตดิวัวร์ (โกโก้ กาแฟ น้ำมันปาล์ม)
 - เบนิน (โกโก้ ฝ้าย ยาสูบ ถั่วต่างๆ)
- ตลาดส่งออกสำคัญ - ยุโรป อเมริกา อาหรับ ตะวันออกกลาง ญี่ปุ่น จีน และในทวีปอเมริกาใต้

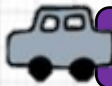

สินค้านำเข้าหลักของแอฟริกา

- กลุ่มอาหารต่าง ๆ โดยเฉพาะข้าว ธัญพืช อาหารสำเร็จรูป อาหารกระป๋อง เครื่องนุ่งห่ม วัสดุอุปกรณ์ ไฟฟ้า อุปกรณ์สื่อสาร ยานยนต์ เครื่องจักรกล เวชภัณฑ์
- ประเทศการพาณิชย์กรรมที่กว้างขวาง

- แอลจีเรีย
- อียิปต์
- โมร็อกโก
- ไนจีเรีย
- อิควาทอเรียลกินี
- บอซวานา
- มาดากัสการ์
- คองโก
- แอฟริกาใต้

การคมนาคมขนส่ง

ทางบก

- เส้นทางถนนดี เฉพาะในเขตเมืองหลวงและเมืองสำคัญ ได้แก่
 - โมร็อกโก แอลจีเรีย อียิปต์ ชายฝั่งแอฟริกาตะวันตก ตอนใต้ของแอฟริกาใต้
- ถนนระหว่างเมืองของหลายประเทศมีมาตรฐานต่ำ ปัญหาเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางและใช้ไม่สะดวกในฤดูฝน
- การพัฒนาเส้นทาง (สหประชาชาติ+สหภาพแอฟริกา) พยายามตัดถนนเชื่อมเมืองหลวง ชื่อว่า “**เส้นทางสาย Trans Africa Highway**”

ถนนในแอฟริกา

ทางอากาศ

- ปัจจุบันมีจำนวนมากขึ้น เนื่องจากค่าโดยสารที่ถูกลง มีการแข่งขันกันของสายการบิน สะดวกรวดเร็วกว่าการเดินทางอื่น ๆ
- ทำอากาศยานสำคัญ
 - ทำอากาศยานไคโร (อียิปต์)
 - ทำอากาศยานโมซัมบีคที่ 5 (โมร็อกโก)
 - ทำอากาศยานโออาร์แทมโบ (แอฟริกาใต้)

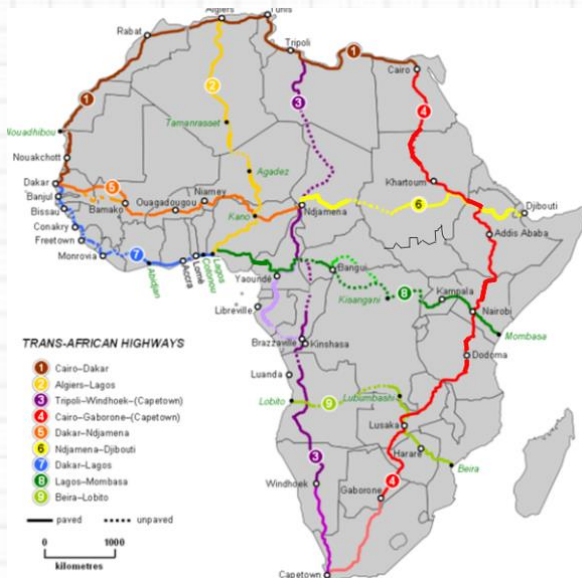

ท่าอากาศยานไคโร

ทางน้ำ

- เส้นทางน้ำสำคัญของแอฟริกา
 - เส้นทางจากทะเลแดง ผ่าน คลองสุเอซ ออกสู่มะดิเตอร์เรเนียน
- ถึงแอฟริกาจะมีน่านน้ำอยู่รอบ แต่การขนส่งทางเรือก็ยังไม่หนาแน่น เพราะปริมาณสินค้าน้อย
- เส้นทางที่มีการใช้มากที่สุด
 - เส้นทางจากแอฟริกาไปยุโรป ไป อเมริกา
- เมืองท่าสำคัญ
 - เมืองท่าอะเล็กซานเดรีย (อียิปต์)
 - เมืองท่ามันโรเวีย (ไลบีเรีย)
 - เมืองท่าดาร์เอสซาลาม (แทนซาเนีย)
 - เมืองท่าเดอร์บัน (แอฟริกาใต้) ใหญ่สุด

TRANS AFRICA HIGHWAY

DURBAN

มนต์เสน่ห์แห่งภาพทิว

4.2 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของแอฟริกา

- ประเทศส่วนใหญ่ในแอฟริกา มีฐานะทางเศรษฐกิจตกต่ำ ขาดแคลนเงินทุน เทคโนโลยี ประชากรขาดการศึกษา การลงทุนมีน้อย
- มีพื้นที่มาก แต่แห้งแล้งและทุรกันดาร
- การเพาะปลูกเป็นแบบยังชีพ
- เน้นการบุกเบิกนำเอาทรัพยากรธรรมชาติไปขายยังต่างประเทศ
- รายได้ที่เข้ามาก็ไม่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อการพัฒนา การลงทุนในระยะยาว
- ประสบปัญหาทุพภิกขภัย (ขาดแคลนอาหาร)

การเปลี่ยนแปลง

- ปัจจุบันมีการร่วมมือกันในแอฟริกาด้วยตนเอง ประเทศยุโรป+ สหประชาชาติ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ คือ

1. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในทวีปมีมากขึ้น ผ่านทางสหภาพแอฟริกา
2. การปรับเปลี่ยนแนวทางการเพาะปลูก มุ่งเน้นการปลูกธัญพืช เพิ่มพื้นที่เพาะปลูกให้มีความหลากหลาย ส่งเสริมการปลูกพืชที่เติบโตได้ดีในเขตแห้งแล้ง
3. การผลิตสินค้าแปรรูปแทนการส่งออกในรูปของวัตถุดิบ/ทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมการจ้างแรงงาน
4. ส่งเสริมการพัฒนาสินค้าอุตสาหกรรม ชักชวนนักลงทุนทั่วโลกไปลงทุนในประเทศต่าง ๆ โดยใช้มาตรการด้านภาษี

เพาะปลูกเพื่อยังชีพ

5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมของแอฟริกา

สิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม

ชุมชนชาวจีน

- แอฟริกามีชาวจีนเข้าไปตั้งถิ่นฐานและเพิ่มจำนวนขึ้น
- ประเทศที่ชาวจีนเข้าไปตั้งหลักแหล่ง ได้แก่ มาดากัสการ์ เคนยา อียิปต์ มอริเชียส
- มากที่สุด คือ แอฟริกาใต้
- เมืองหลักที่เข้าไปอยู่ เช่น เคปทาวน์ พริทอเรีย เดอร์บัน
- นำเอาวัฒนธรรมจีนเข้าไปเผยแพร่ด้วย
- สร้างศาสนสถานตามธรรมเนียมจีน
- มีโรงเรียนสอนภาษาจีนให้กับชาวแอฟริกัน
- มีวันตรุษจีน

แคมป์ผู้อพยพลี้ภัย

- สาเหตุการตั้งค่ายผู้อพยพ - มีชาวแอฟริกันจำนวนมากนับแสนที่ละถิ่นฐานที่อยู่เดิมของตน สาเหตุหลัก คือ
- หนีความแห้งแล้ง ความอดอยาก หิวโหย หนีภัยจากการสู้รบ หนีความขัดแย้ง
- แคมป์ผู้อพยพลี้ภัยแพบโบ (Pabbo)

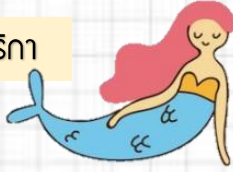
ค่ายผู้อพยพลี้ภัย

6. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแอฟริกา

6.1 ปัญหาสิ่งแวดล้อมในแอฟริกา

ภัยแล้ง

- สร้างความเสียหายให้กับชาวแอฟริกามากที่สุดและต่อเนื่องเกือบทุกปี
- เกิดจากสภาพพื้นที่อยู่ในเขตแห้งแล้ง การขยายตัวของพื้นที่ทะเลทรายเพิ่มขึ้นกว่า 25000 ตร.กม.
- พื้นที่สีเขียวถูกบุกรุกทำลาย
- ผลของภัยแล้ง
 - พืชผลการเกษตรเสียหาย
 - ปศุสัตว์ล้มตาย
 - ขาดแคลนน้ำ อาหารรุนแรง (ทุพภิกขภัย)

- มีผู้เสียชีวิตจากการขาดอาหารประมาณ 1.6 ล้านคน
- ถูกทำลายจากฝูงตั๊กแตนปาทั้งกา

ตึกแดนปาทั้งกาโจมตี

ปัญหาความแห้งแล้ง

ที่ดินเสื่อมโทรม

- เพาะปลูกไม่ได้ เกิดภาวะขาดแคลนอาหาร เกิดการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้เพื่อใช้เป็นแหล่งเพาะปลูกใหม่
- สาเหตุ

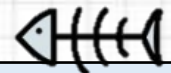
- ผลกระทบจากภัยแล้ง
- เกษตรกรขาดความรู้ในการจัดการดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ มีการใช้ปุ๋ยเคมี และสารปราบศัตรูอย่างกว้างขวาง ผิวน้ำดินถูกชะล้างทำลาย

การตัดไม้ทำลายป่า

- เป็นทวีปที่มีการบุกรุกทำลายป่ามากที่สุดในโลก
- หลายประเทศส่งเสริมการตัดไม้ส่งเป็นสินค้าออกและแปรรูปจากไม้ติดต่อกันมานาน เช่น แกมเบีย ไนเจอร์ แอฟริกากลาง คองโก

การขาดแคลนน้ำและมลพิษทางน้ำ

- ผลกระทบจากการสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ปริมาณน้ำในทะเลสาบและแม่น้ำสายสำคัญลดลงมาก
- มีการปนเปื้อนของสารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น แคดเมียม ตะกั่ว สารหนู แบคทีเรีย จากการลักลอบปล่อยน้ำเสียจากโรงงาน การทิ้งขยะลงในน้ำ การชะล้างสารพิษในดิน

ความหลากหลายทางชีวภาพถูกบุกรุก

- บางพื้นที่ เช่น
 - หุบหญ้าสะวันนาในแทนซาเนีย
- เคนยา ป่าฝนเขตร้อนในคองโก ทะเลสาบ
- วิกตอเรียในแทนซาเนีย และยูกันดา
- พื้นที่เหล่านี้มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมากแห่งหนึ่งของโลก
- แต่การบุกรุกทำลายพื้นที่เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การลักลอบล่าสัตว์
- ส่งผลให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม

ทุ่งหญ้าสะวันนา

ขยะและสิ่งปฏิกูล

- มีการปล่อยทิ้งลงในพื้นดิน แม่น้ำลำธาร หรือใช้วิธีการง่ายๆ ด้วยการฝังกลบลงในดินและเผาทิ้ง แต่ไม่สามารถกำจัดได้หมด
- ส่วนการกำจัดโดยส่งเข้าโรงงานที่มีระบบที่ปลอดภัยอยู่ในบางเมืองเท่านั้น
- มีขยะที่สร้างรายได้ คือ e-Waste ขยะอิเล็กทรอนิกส์ เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า / อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ชำรุดแล้ว มีการลักลอบส่งจากยุโรป อเมริกา ญี่ปุ่น ไปยังทวีปแอฟริกา (อินเดีย+จีน)

ขยะไม่ได้มีมลพิษ

6.2 แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. สร้างเอกภาพในการแก้ปัญหา

- สหภาพแอฟริกากำหนดให้วันที่ 3 มีนาคม 2553 เป็นวันสิ่งแวดล้อมแอฟริกา (Africa Environment Day)

2. ปฏิรูประเบียบกฎหมายและกรบังคับใช้

3. ให้การศึกษาและความรู้แก่ประชาชน

4. ความร่วมมือกับองค์กรนานาชาติ

พิธีสารเกียวโต

- ข้อตกลงที่สมาชิกจะช่วยลดการปล่อยแก๊สเรือนกระจก สาเหตุของโลกร้อน

อนุสัญญาเวียนนาและพิธีสารมอนทรีออล

- ว่าด้วยการป้องกันชั้นโอโซนของโลก เพื่อให้มีให้ถูกทำลาย

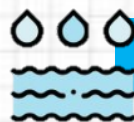
อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

- อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุสัญญาไซเตส (CITES)

- การค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ระหว่างประเทศ

อนุสัญญาแรมซาร์ (RAMSAR)

- พื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ